

Poštovani ...

Izuzetna mi je čast da vas, u ime Nacionalnog saveta nemačke nacionalne manjine u Srbiji, Fondacije Nemačka fondacija i u svoje lično ime, pozdravim.

Danas proslavljamo, za sada zvanično jedini dan od posebnog značaja za nemačku nacionalnu manjinu u Republici Srbiji, Dan Nemaca, koji se obeležava 15. decembra, no danas smo zbog specifičnosti projekata, koji su se sticajem sretnih okolnosti ispreplitali na najlepší mogući način, uranili koji dan. Dobrodošli u grad Sombor, grad u kojem u sretnom suživotu žive pripadnici 21 nacionalnosti. Nemačka zajednica ovde zauzima jedno važno mesto.

Kao dugogodišnji član Nacionalnog saveta, sa svojim saradnicima, imao sam san o kontinuiranom unapređenju saradnje svih nacionalnih zajednica u Srbiji, kao i osnaživanju saradnje nemačke nacionalne zajednice, među sobom i sa našom matičnom zemljom, Nemačkom. S ponosom mogu da kažem da se moj san iz dana u dan sve više ostvaruje. I današnji, sada već tradicionalni Adventski vašar, realizovan pod pokroviteljstvom Grada Sombora primer je za to.

Danas, prema podacima poslednjeg popisa stanovništva iz 2022. godine, u Republici Srbiji živi nešto manje od 4000 stanovnika koji su se deklarirali kao Nemci. Mi mislimo da je ta brojka dva do tri puta veća. Najveći broj njih žive na teritoriji Vojvodine u Somboru, Apatinu, Odžacima, Subotici, Novom Sadu, Sremskim Karlovcima, Sremskoj Mitrovici, Zrenjaninu, Pančevu, Vršcu i Kikindi. Nemačka nacionalna manjina ima svoj Nacionalni savet i organizovala je svoj rad u 20tak nemačkih udruženja koja aktivno rade na očuvanju

materijalne i nematerijalne kulturne baštine. Status pripadnika nemačke nacionalne manjine u Srbiji regulisan je na zadovoljavajući način, što predstavlja osnovnu pretpostavku za položaj jedne nacionalne manjine. Ne postoje nikakve pravne smetnje za ostvarivanje punog nacionalnog identiteta u oblasti obrazovanja, kulture, obaveštavanja i službene upotrebe jezika i pisma.

Nosioci razvoja strateškog programa nemačke nacionalne manjine su: Nacionalni savet nemačke nacionalne manjine, „Nemačka fondacija - DEUTSCHE STIFTUNG“ i udruženja, organizacije i fondacije koje se bave nemačkom nacionalnom zajednicom. Na planu očuvanja kulture i tradicije nemačke nacionalne manjine projekti naših udruženja finansiraju se na svim nivoima: lokalnim, pokrajinskim, Republičkom nivou kao i preko programa koje sprovode institucije Republika Nemačke i Austrije.

U suživotu Nemaca sa svojim susedima odvijao se svojevrsni kulturni transfer koji je do današnjeg dana vidljiv u domenu jezika, svakodnevnog života, običaja, kulinarstva, građevinarstva, tehnike... Na taj način, prihvatajući pojedine elemente kulture svojih srpskih, mađarskih i drugih suseda, obrazovala se specifična „kultura Podunavskih Švaba“ koja je, istovremeno, izvršila i povratan uticaj na druge etničke zajednice.

Muzej Podunavskih Švaba koji smo danas imali priliku da posetimo nesumnjivo predstavlja potvrdu viševjekovnih veza između naroda koji su, na različite načine, upućeni jedni na druge. Realizacija ovog projekta je u punom svom sjaju stub nosilac identiteta nemačke nacionalne manjine. Još jednom se zahvaljujem Gradu Somboru, Gete institute, Ambasadama

Republika Nemačke i Austrije, Ministarstvima kulture i infomisanja što su podržali realizaciju ovog projekta. Posebno bih se ovom prilikom još jednom zahvalio profesoru Mihaelu Antoloviću i kustosu Milki Ljuboja koji su dali nemerljiv doprinos realizaciji ovog projekta.

Izuzetno mi je drago što smo se danas okupili u ovolikom broju. Ovo je, kao i razne aktivnosti koje sprovodimo tokom godine, još jedan dokaz naših napora na polju nege nemačke tradicije i običaja koje nam daju snagu i ulivaju nadu i shvatanje onoga što nas povezuje, a to je osećaj mira i pouzdanja, poruka o pravdi, ljubavi i radosti. Sve prisutne ovde ujedinjuje jedna vizija. To je vizija o postojanju sveta gde su različitosti temelj dobrog društva. Na taj način, svima nama se nudi prilika da sačuvamo svoj identitet.

Ovo je i prilika da se podsetimo da je ove godine 80 godina od početka stradanja nemačkih civila u bivšoj Jugoslaviji, perioda koji nas podseća na složene i bolne trenutke naše zajedničke prošlosti. Ove godine podsećamo se na patnje nevinih ljudi, civila pripadnika raznih nacionalnosti, koji su bili izloženi velikim nedaćama tokom i nakon Drugog svetskog rata.

Od 1944. do 1948. godine, mnogi nemački civili, stanovnici ovih prostora, bili su internirani u logore, lišeni osnovnih ljudskih prava i sloboda. Oduzimanje pokretne i nepokretne imovine dodatno je otežalo njihov život, a mnoge porodice bile su primorane da se rastanu od svojih domova, tradicije i istorije koje su gradili decenijama. Danas se sećamo svih nevinih žrtava sa dostojanstvom i poštovanjem, vodeći se moralnom obavezom da učimo iz prošlosti kako bismo gradili bolju budućnost. Užas rata je nešto što su osetili mnogi, i naša

je dužnost da zajedno radimo na pomirenju i prevazilaženju podela.

Naša budućnost treba da počiva na međusobnom razumevanju, priznavanju istorije, i zajedničkom naporu da se više nikada ne ponove strahote prošlih sukoba. U interesu suživota i mira, potrebno je da se suočimo sa prošlošću, ali da iz tog suočavanja izađemo mudriji. Danas gledamo ka budućnosti, ka zajedničkom radu i suživotu jer samo kroz iskren dijalog i saradnju možemo stvoriti čvrste temelje za generacije koje dolaze. Naša je dužnost da promovišemo različitosti. Naša je obaveza da svojim dobrim primerom uvažavanja tuđeg kulturnog identiteta i poštovanja sopstvenog, pružimo primer dobrog zajedničkog života. Neka nas ova sećanja podstaknu da uvek težimo miru, pomirenju i poštovanju, i da gradimo društvo u kojem će svako imati jednaka prava, bez obzira na svoju nacionalnost ili poreklo.

Otvaranjem izložbe „Gakovo i Kruševlje pod paučinom prošlosti“, koja je deo međunarodnog projekta „Atlantis“, učinićemo još jedan mali, ali ujedno, i tako veliki, korak ka tome. Projektom rukovodi gospođa Andrea Vandor iz Muzeja evropskih kultura u Berlinu, a projekat je okupio stručnjake iz Nemačke, Hrvatske, Slovenije, Mađarske, Rumunije i Srbije na zajedničkom zadatku da prikažu nestajanje pojedinih naselja sa topografskih, demografskih i istorijskih karata Evrope. Autorke ove izložbe, Milka Ljuboja i Lidija Sekulić iz Sombora, prikazale su istorijat ova dva sela uz pomoć malobrojne, dostupne literature o Gakovu i Kruševlju od sredine 18. do sredine 20.veka. Nadam se da će vašu pažnju privući predmeti koji svedoče o životu Podunavskih Švaba u ovim selima, a koje je od 2000-ih godina čuvalo Humanitarno

udruženje „Gerhard“ i ustupilo Muzeju Podunavskih Švaba u Somboru, kao prvom muzeju u Srbiji koji u stalnoj postavci prikazuje život Nemaca na našim prostorima u dva veka zajedničkog života sa drugim nacijama u Vojvodini. Za našu manjinu je posebno važno istraživanje koje su autorke izložbe obavile u Istorijskom arhivu Sombor, kako bi osvetlile nastanak logora za Nemce, uslove života u specijalnim logorima Gakovo i Kruševlje i njihovo ukidanje. Po prvi put je arhivistički prikazano gašenje nemačkih sela Gakovo i Kruševlje iz istorijskog, društvenog, nacionalnog i političkog miljea u Jugoslaviji. Na život Podunavskih Švaba u Gakovu i Kruševlju je pala bremenita paučina zaborava, koju pokušava da osvetli ova izložba.

Vama i vašem sudu prepuštamo da proceni da li se u tome uspelo i u kom smeru i na koji način treba nastaviti osvetljavanje istorije Podunavskih Švaba u Vojvodini. Nadam se da ćemo, uz konstantnu i nesebičnu saradnju i pomoć koju imamo od strane Grada Sombora i ostalih donatora, sledeći Dan Nemaca dočekati još ponosniji na postignute rezultate i realizovane projekte.